

El periodisme perenne

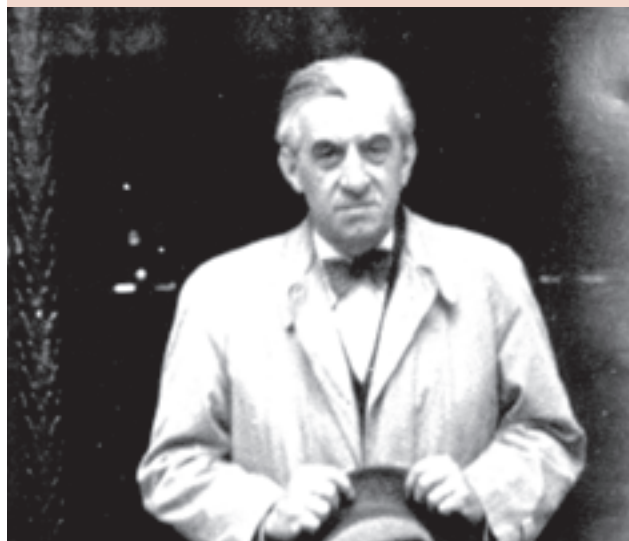
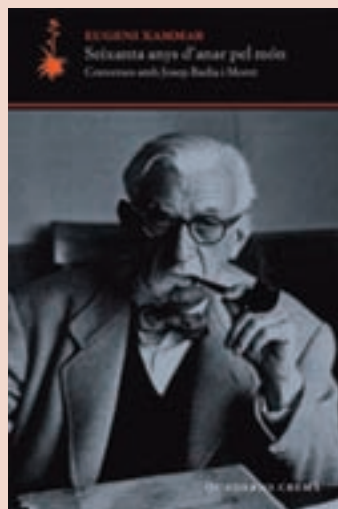
'A

Ester Pino

quest llibre és una claudicació (...) dictada i acceptada únicament per la por de fer tard". Als 83 anys, Xammar, que s'havia passat la vida escrivint, no havia publicat cap llibre. Fins al moment havia viscut de la notícia de cada dia, dels articles que enviava per correu a infinitat de diaris de tot Europa, però la condició efímera del periodisme havia deixat poc rastre i la seva fama a Catalunya només es congregava entre el cercle d'intel·lectuals que havia amenitzat amb la seva conversa. Quan a Josep Pla li van preguntar amb quina persona havia conversat millor, sense pensar-s'ho ni un moment, va respondre: l'Eugeni Xammar. De fet, el mateix Pla li va retreure més d'una vegada la seva mandra literària. *Seixanta d'anys d'anar pel món* és la primera entrega que va portar a impremta l'autor, gràcies a la insistència del seu amic Josep Maria i Badia, que "es va imposar el deure de perpetuar la seva memòria" i que durant una sèrie de mesos el va anar entrevistant a l'Ametlla del Vallès, on va passar els dos últims anys de la seva vida, malalt i conscient que volia morir a Catalunya. La reedició d'aquestes memòries era urgent, d'ençà que es va esgotar l'edició de 1991 de *Quaderns Crema* (la primera va ser a Pòrtic al 1974). Perquè aquestes memòries, a més de ser una demostració de prosa –oral– clara, concisa, de ritme intens i exigència lèxica, divertida i plena de referències culturals, són també la lliçó d'història d'un home que va córrer per l'estranger rere la notícia durant 60 anys, amb unes declaracions que posen al seu lloc els canvis industrials, econòmics, polítics i socials que van sacsejar tot el segle XX, de vegades pel seu vessant positiu; molts cops, desgraciadament, per la seva misèria més absoluta.

Fidel als principis de la Unió Catalanista, gran lector, amant de Wagner i la pilota basca, aquests interessos van conduir Xammar cap a un cercle d'intel·lectuals de Barcelona i a entrar dins la vida política catalana. Des de la mirada dels seus passejos del migdia amb "la penya ambulante del passeig de Gràcia", amb Josep Carner i Josep Maria López-Picó, o de les seves tardes a l'Ateneu Barcelonès, Xammar explica amb claredat i a manera de conte què es coïa en aquells anys: la fundació de Solidaritat Catalana, el paper de Prat de la Riba i Francesc Cambó, la lluita entre republicans catalanistes i lerrouxistes, l'aparició d'un jove Francesc Macià i el desastre que va suposar la Setmana Tràgica; i més endavant Primo de Rivera, la República, la concessió de l'Estatut d'Autonomia i la Guerra Civil. Exiliat voluntari, de la seva boca van sortir noms com Baroja, Azorín, Julio Camba, Ramiro de Maeztu o Alexandre Plana, que es van passejant per les seves memòries al costat dels seus coneixements sobre política internacional i la seva experiència en la crònica durant els foscos temps de les dues grans guerres. Dins d'aquest context, l'escriptura de Xammar hi va despuntar per rigor i coherència; i per la seva informació de primera mà. En aquest sentit, la transcripció que fa de l'entrevista que van mantenir Franco i Hitler a l'Hendaya no té pèrdua.

La prosa descriptiva i sorneguera va ser treballada per Xammar des de Barcelona a Buenos Aires, en vaixell cap a París, i d'aquí cap a Londres; del front britànic a Madrid, no sense abans fer visita llampec a Barcelona, entrar a l'Ateneu, i sentir com tots aixecats, Pla, Sagarra i Pujols, cridaven: "Ja està aquí en Xammar!". Viatges, traduccions, anècdotes, lluites, bombes i Història en majúscules van passar per la seva vida durant llargues estades a Ginebra, París, Berlín, Rússia, Nova York... Un periodisme breu, clar i concís, que retalla la realitat i la presenta amb una crítica mordaç clara i esmolada, on res no sobra i on tot s'aclearix, que marca l'estil del periodisme d'ara. En el plànol de la crònica, Xammar, amb una ratlla, va ser capaç de retratar el segle XX prenent la responsabilitat de l'"heroi dels temps moderns", que deia Artís-Gener. Una ploma que junt amb la de Pla, Gaziol o Sagarra va crear una de les millors proses de la literatura catalana del segle XX, i de l'europea, malgrat que alguns s'entestin en negar-ho.

Eugeni Xammar

Eugeni Xammar (Barcelona, 1888 – l'Ametlla del Vallès, 1973) va passar la major part de la seva vida fora de Catalunya. Interessat de molt jove per la literatura i la política, i afavorit per la seva condició políglota, va conrear tota mena de periodisme per a diaris d'Europa i d'Amèrica. A *Quaderns Crema* han aparegut *Periodisme* (1989), *L'ou de la serp* (1998) i *Cartes a Josep Pla* (2000). El 2005 Acantilado va publicar *El huevo de la serpiente* i *Crònica desde Berlín*, una selecció de les cròniques de Xammar per a *La Vanguardia*.

Títol original_ *Seixanta anys d'anar pel món*

Autor_ Eugeni Xammar

Editorial_ *Quaderns Crema*

Pàgines_ 582